

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

І. В. Возна

Херсонський державний університет, vsgsvitlana@gmail.com

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент І. Р. Крупник

З терен історії відомо, що волонтерами називали виключно солдатів добровольців. В Італії, Франції, Англії та Германії в XVI-XVII віках під свій знамен звали все нових добровольців на війну. Не маючи кошти на утримання військ говорили про те, що нагородою буде для них слава та військова здобич. В кінці XVII в більшості Європейській країн інститут волонтерства сформувався, як система вербування добровольців. Ця система використовувалась в Росії при Петрі I, але сам процес вербування пішов з Англії, де армія комплектувалась із самих добровольців які приймали участь у Першій світовій війни. Саме в Англії в 1848 році сформувалась всесвітньо відома волонтерська організація «Християнська Асоціація молодих людей». Останні десятиліття дев'ятнадцятого століття активно розвивались такі волонтерські організації як, «Суспільство Милосердя», «Армія порятунку», «Суспільство Червоного Хреста». Все більше асоціювалось слово «волонтер» з благодійною, суспільно корисною та головне безкорисною діяльністю [1; 3]. В Радянському Союзі слово «волонтер» використовувалось не часто, замість того використовувались такі слова як «Доброволець», «Ополченець», соціальну місію добровольців почали виконувати Професійні профспілки. З розпадом Радянського союзу в країні утворився соціальний вакуум, в жодному нормативному акті 90-х років не використовувався термін «волонтер», лише «добровільні організації», але на початку 2000 року почали створюватись перші волонтерські Асоціації, їх кількість значно зросла, що поклало початок в підтримки держави. В соціальній сфері гостро стала потреба в помічниках для держави, тому Кабінетом міністрів України (далі – КМУ) прийняті ряд нормативних актів з метою спроби врегулювання стосунків з новим інститутом

суспільних відносин. Вже тоді суспільство мало потребу в формуванні таких психологічних чинників як справедливість, чесність, гуманність, милосердя, патріотизм та принциповість [1; 7].

Законодавча гілка влади країни все більше почала звертати увагу на потреби суспільства, та залучати небайдужих громадян до виконання безоплатних функцій допомоги в різних проектах державного значення. Тому врегулювання волонтерської діяльності мала свої витоки в Постанови КМУ від 10.12.2003 р. «Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг» та від 23.08.2004 р. «Про утворення Координаційної ради з питань розвитку та підтримки волонтерського руху в Україні» 23 лютого 2006 р. Верховна Рада України ухвалює Закон «Про волонтерський рух» [1; 2; 4]. Яскравим прикладом надання суттєвої волонтерської допомоги державі став світовий чемпіонат по футболу «Євро – 2012», де була задіяна максимально велика кількість футбольних волонтерів, добровольців. Саме під даний захід 19 квітня 2011 р. було ухвалено Закон «Про волонтерську діяльність» [1; 4; 6]. У цьому Законі вперше даються визначення понять «волонтерської діяльності», «волонтерської допомоги», «волонтерської організації», «волонтера», «отримувача волонтерської допомоги». За ст. 7 волонтер (від лат. «voluntarius» – воля, бажання, від англ. «voluntary» – добровільний, доброволець, йти добровільно) – це фізична особа, яка досягла 18-річного віку й здійснює волонтерську діяльність на добровільній та безоплатній основі [1].

В світі останніх подій, під час Антитерористичної операції на Донбасі, все частіше вживається слово «волонтер», де завдяки завзятості українських громадян на постійній основі надавалась допомога воїнам. Також постійно потребують волонтерської підтримки мало захищені версти населення. Враховуючи життєві обставини в країні та світі виникла явна потреба до формування свідомого суспільства, тому психологічні чинники людини являються мотиваційними та ефективними до створення волонтерського руху. Реалізація свого людського ресурсу, надає можливості вчитися та надавати якісні соціальні послуги через задоволення соціальних потреб як окремій

людині, так і в суспільстві в цілому [2; 3].

Головними напрямками соціальних послуг в роботі волонтерів є: профілактика, адаптація, обслуговування, патронаж. Волонтер обирає собі завдання за принципом свого власного бажання чи власних уподобань та з урахуванням наявності елементарних навичок, можливостей потрібних для виконання тієї чи іншої задачі. Соціальна робота для волонтера важлива і вагома, як для суспільства в цілому, незалежно від того, де він працює: в центрі соціальної реабілітації дітей чи несе службу по охороні громадського порядку, державного кордону, тощо [1; 6].

Психологічні чинники важливі при виконання волонтерської діяльності, слід враховувати, що волонтер повинен навчитися керувати своєю емоційно-вольовою сферою, психічним станом, напрацювати емоційну стійкість. Волонтери стають активними у спілкуванні і відчують потребу в ньому, розвивають вміння слухати інших та відстоювати власну думку. Основними психологічними чинниками які керуються в своїй діяльності волонтери: емоційність, тобто здатність розуміти свої потреби як свій стан, та і свого ближнього, висловлювати та регулювати свої почуття; соціальність – вміння розуміти та будувати «здорові» стосунки із соціальним оточенням: сім'я, друзі, колеги, колектив тощо; особистісні – прийняття себе як особистості на основі самопізнання, самоаналізу, самооцінки тощо; розумові – вміння отримувати, здобувати, аналізувати та використовувати необхідну інформацію; фізичні – відсутність фізичних вад; моральні – сукупність норм і принципів поведінки людини відповідно сучасним вимогам суспільства; психологічний – повноцінний психічний розвиток на всіх етапах онтогенезу; патріотизм – усвідомлення важливості для своєї держави, та соціальна робота на благо суспільства; милосердя – вміння співчувати та адекватно оцінювати масштаби допомоги. Дієві психологічні чинники волонтера – це комфортність особистості у соціумі, відсутність вад особистісного розвитку, здатність протидіяти стресу, стан душевної рівноваги, спокою, захищеності, людина задоволена своїм буттям, оптимістична, гуманна, тощо [1; 4; 7].

Основні підходи до розвитку суспільства сформульовані у Загальній декларації волонтерів, яку прийнято на IX Конгресі Міжнародної асоціації волонтерів (Франція, 14 вересня 1990 р.). Волонтерство – інструмент соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку. Це добровільна, непрофесійна соціальна робота, яка сприяє поліпшенню якості життя особистості, особистісному зростанню, поглибленню почуття солідарності, задоволенню потреб людини [2; 3; 7].

Як приклад, на протязі певного часу значно збільшилась співпраця з волонтерами, благодійними фондами, організаціями та державними соціальними службами для дітей, сімей та молоді, центрами соціальної реабілітації дітей, шкіл-інтернатів, будинків дитини. Без висвітлення інформацій про потреби дітей, про їх рівень моральної рівноваги та їх дозволя, побутові потреби на базі центрів реабілітації, будинків дитини, шкіл-інтернатів, у волонтерів не було б змоги дієво та вчасно надати допомогу, особливо організацій, які активно поширюють концепцію волонтерства на території власної діяльності. Держава співпрацюючи із благодійними чи громадськими організаціями, які активно працюють у територіальній громаді та надають реальну допомогу тим, хто її потребує, все більше виявляє зацікавленість у покращенні якості надання соціальних послуг.

На ефективність праці волонтерів впливає рівень їх мотивації, який підтримується державою, громадою, соціальними службами шляхом здійснення різних заходів: врахування волонтерської діяльності при вступі до ЗВО, підтримки професійної мотивації студентів, які навчаються на відділеннях чи факультетах соціальної роботи закладів вищої освіти, оформлення навчальної і виробничої практики на основі волонтерської допомоги; різних матеріальних заохочень у вигляді спеціальних заохочень, проїзних квитків, театральних білетів та ін. [2; 3; 5; 6].

Волонтери організації, які на достатньому рівні вмотивовані, володіють психологічними чинниками та соціально адаптовані, мають підтримку від громади та керуються професіоналізмом, життєвим досвідом, гуманізмом,

милосердям поєднують волонтерство із основною роботою та самостійно встановлюють межі для своєї роботи, визначають її тривалість, прилаштовуючи свій час та енергію так, щоб досягти максимально успішного результату від волонтерської діяльності на благо своєї держави, свого суспільства.

Література:

1. Вайнола Р. Х., Капська А. Й., Комарова Н. М. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку. Київ: Академпрес, 1999. 285 с.
2. Василенко К. А. Волонтер – це стан душі. *Волонтер*, 2001, Вип.10. С. 24-32.
3. Волонтерство. Порадник для організатора волонтерського руху. Київ: ВГЦ «Волонтер», 2001. 176 с.
4. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 року № 5073– VI [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
5. Крупник І. Р. Психолого-педагогічна програма «Співпраця»: досвід впровадження. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2017. Вип.1. Том 2. С. 82-86.
6. Лях Т. Л. Методика організації волонтерських груп: навч. посібник. Київ: Київськ. ун-т ім. Б. Гринченка, 2010. 160 с.
7. Матяш В. І. Серцем покликані до милосердя: волонтерський рух в Україні та світі. Полтава, 2014. 36 с.